

Nieuws over de aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken en produkten

Mr J H Nieuwenhuis

Uit een espresso-koffiezetmachine spuit plotseling een straal heet water in het gezicht van iemand die zich in de nabijheid bevindt. Uit een cirkelmaaier wordt onverwacht een zware bout geslingerd. Een voorbijganger loopt ernstig oogletsel op. Kan het slachtoffer met succes schadevergoeding vorderen van de producent, dan wel de bezitter van respectievelijk het koffiezetapparaat en de cirkelmaaier? Moet hij daartoe aantonen dat de ander verwijt treft (schuld aansprakelijkheid) of kan de eiser volstaan met het bewijs van het gebrekkig functioneren van het koffiezetapparaat en de cirkelmaaier (risico-aansprakelijkheid)?

Door drie recente ontwikkelingen is dit vraagstuk in een stroomversnelling geraakt. In de eerste plaats is de bepaling in het Nieuw Burgerlijk Wetboek die de bezitter van een zaak belastte met een risico aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door een gebrek van die zaak drastisch gesnoeid. Zij is beperkt tot roerende zaken die in de uitoefening van een bedrijf worden gebruikt. De thans voorgestelde versie luidt:

Art. 6:32.5

1. Degeene die in de uitoefening van zijn bedrijf een roerende zaak gebruikt waarvan bekend is dat zij, zo zij niet voldoet aan de eisen die men in de gegeven omstandigheden aan een zodanige zaak mag stellen, een bijzonder gevaar voor personen of zaken oplevert, is wanneer dit gevaar zich verwezenlijkt aansprakelijk, tenzij ook indien hij dit gevaar op het tijdstip van het ontstaan ervan zou hebben gekend, aansprakelijkheid op grond van de vorige aldeling zou hebben ontbroken.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op dieren, motorrijtuigen, schepen en luchtvaartuigen.

In de tweede plaats wordt in de Memorie van Antwoord op de Invoeringswet boeken 3, 5 en 6 (13 september 1985)¹ uitvoerig uiteengezet hoe de ontwerper zijn wetgevingsprodukt begrepen wil zien, 'mede om de problemen die bij de nieuwe BW-cursussen elders met betrekking tot deze materie zijn gerezen, op te helderen'. Dit geschiedt aan de hand van een syllabus errorum die de concipient van de memorie meent aan te treffen in het door mij geschreven artikel 'De grenzen van de aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken', WPNR 5666 (1983). Daarin werd bezwaar gemaakt tegen het tweeslachtige karakter van de nieuwe regeling vooral tot uiting komend in de formule die begint met de woorden 'tenzij ook indien'.

In de derde plaats heeft de Raad van de Europese Gemeenschappen op 25 juli 1985 een Richtlijn vastgesteld die Nederland gelast binnen drie jaar zijn wetgeving zodanig aan te passen dat op de producent een risico-aansprakelijkheid komt te rusten ter zake van schade veroorzaakt door een gebrek in zijn produkt². De drie ontwikkelingen hangen nauw samen. De beperking van de risico-aansprakelijkheid voor zaken tot zaken die worden gebruikt in de uitoefening van een

* Hoogleraar Burgerlijk recht aan de Rijksuniversiteit te Leiden

1 Tweede Kamer 1984-1985 17 541 nr. 8 blz. 52 e.v.

2 Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen Nr. L 210/29

WPNR

Weekblad voor
privaatrecht, notariaat
en registratie

8 februari 1986 - jaargang 117 - nr. 5771

WPNR — Uitgave van de
Koninklijke Notariële
Broederschap, 't Hoenstraat 5
2596 HX 's-Gravenhage
Postbus 96827
2509 JE 's-Gravenhage
Telex 32419 KNB NL

Redacteuren

mr J. M. Polak
mr J. van Soest,
W. Heuff,
J. J. M. de Vries,
mr J. H. Linders,
prof. mr H. C. F. Schoordijk,
prof. mr P. van Schilfgaarde,
mw mr I. S. Joppe,
prof. mr M. J. A. van Mourik

Redactie-secretaris

mr P. C. T. Hengeveld

Bureau-redacteur

mw mr S. P. M. Peek

Redactie-adres/Notariële personeelsadvertenties

Postbus 96827,
2509 JE 's-Gravenhage
Telefoon 070 469697*
Telex 32419 KNB NL

Advertentie exploitatie

Sales & Services in advertising
and publicity
Oranje Nassaulaan 55,
1075 AK Amsterdam
Telefoon 020 737272/791919

Abonnementen administratie en exploitatie

Koninklijke Vermande bv
Platinastraat 33
Postbus 20 8200 AA Lelystad
Telefoon 03200 22944 tst 125
Telex 40450
Postgiro 179350
Jaarabonnement / 175,— incl. BTW
Losse nummers / 5,25 incl. BTW
(excl. verzendkosten)

Vormgeving en druk

Drukkerij Spin/van Mantgem b.v.
Donauweg 8, 1043 AJ
Postbus 8023, 1005 AA Amsterdam
Telefoon 020-110102
Telex 15208

ISSN 0165-8476

Inhoudsopgave

- 97 Prof. mr J. H. Nieuwenhuis: Nieuws over de aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken en produkten
- 100 Mevr. mr A. A. de Jong: Reactie op artikel 'Ook BV's moeten hun jaarrekening publiceren'
- 101 Prof. mr P. van Schilfgaarde: Naschrift
- 101 Prof. mr H. C. F. Schoordijk: Boekbespreking 'Toerekening naar redelijkheid — naar huidig en komend recht' door prof. mr J. van Schellen
- 104 Mr. S. K. Martens: Overzicht der Nederlandse Rechtspraak Internationaal Privaatrecht
- 107 Mevr. mr G. van der Ben: Recente Rechtspraak
- 108 Wetgeving
- 110 Mededelingen
- 115 Ontvangen boeken
- 115 Agenda
- 115 Vakaturenstaat notariaat

WPNR

bedrijf, wordt verdedigd met een beroep op 'de omstandigheid dat is afgezien van het voornemen om te zamen met Boek 6 een regeling van de produkten-aansprakelijkheid in werking te doen treden'³

Nu de nieuwe regeling van de produktenaansprakelijkheid zeker niet later zal worden ingevoerd dan Boek 6, rijst uiteraard de vraag of de voorgestelde beperking tot de in een bedrijf gebruikte zaken niet wederom moet vervallen. En wat de onderlinge verhouding tussen de recente Memorie van Antwoord en de Richtlijn met betrekking tot de produktenaansprakelijkheid betreft, is het geenszins uitgesloten dat de wijze waarop de Nederlandse wetgever gestalte zal willen geven aan de produktenaansprakelijkheid in verregaande mate zal worden beïnvloed door de bij de ontwerpers bestaande visie op het karakter van risico-aansprakelijkheid, zoals die in de *vojuist* verschenen Memorie van Antwoord nader is onthuld. De kern daarvan is immers dat risico-aansprakelijkheid nooit verder mag gaan, dan wanneer de gedaagde het gebrek zou hebben gekend en hij derhalve uit onrechtmatige daad aangesproken had kunnen worden. Geheel in de lijn van deze visie bepaalt de Memorie van Foclichting met betrekking tot een eerdere versie van de produkten-aansprakelijkheid dat voor aansprakelijkheid vereist is 'dat de fabrikant een onrechtmatige daad zou hebben gepleegd jegens de eisende partij als hij van dit gebrek op de hoogte was geweest toen hij het produkt in het verkeer bracht'⁴

Alleen bedrijven?

Moet in art. 6:325 de beperking tot zaken die in een bedrijf worden gebruikt, worden gehandhaafd, nu het motief daarvoor (het ontbreken van een wettelijke regeling van de produkten-aansprakelijkheid) komt te vervallen?⁵ Uit de nieuwe redactie vloeien ingrijpende consequenties voort. Stond het schadeveroorzakend koffie-apparaat ten gerieve van personeel en bezoekers in een kledingwinkel, dan rust op de winkel een risico-aansprakelijkheid. Gebeurt hetzelfde in het kantoor van een advocaat, dan is deze slechts aansprakelijk wanneer komt vast te staan dat hem verwijt treft. Staat het slachtoffer van het ongeval met de cirkelmaaier tegenover een tuindersbedrijf, dan vormt risico de grondslag van de rechtsstrijd, is daarentegen Rijkswaterstaat de gedaagde dan is voor aansprakelijkheid van de overheid schuld vereist. Is het tenslotte een cirkelmaaier van een provinciaal waterleidingbedrijf, dan slaat de klok weer risico. Risico, schuld, risico, schuld, risico. Is dit een fraai geschakeerd patroon of een wonderlijke lappendeken? Ik houd het op het laatste en zie niet in dat het redelijk is uitsluitend het bedrijfsleven te belasten met de nieuwe risico-aansprakelijkheid voor gebrekkige roerende zaken, en particulieren, vrije beroepen en overheid daarvan uit te sluiten.

Schuld en risico

Kan een defecte cirkelmaaier een onrechtmatige daad plegen? Een kwartslag gedraaid wordt de vraag minder bizar. Kan door een cirkelmaaier op onrechtmatige wijze schade worden veroorzaakt?

Voor aansprakelijkheid op grond van art. 6:325 is vereist dat de cirkelmaaier niet voldeed aan de eisen die men in de gegeven omstandigheden aan een zodanige zaak mocht stellen. Dit zal bijvoorbeeld het geval zijn als de beschermkap niet in overeenstemming was met geschreven of

ongeschreven normen van veiligheid. Men zou een dergelijke *toestand* 'onrechtmatig' kunnen noemen, ware het niet dat dan verwarring dreigt met het traditionele onrechtmatigheidsbegrip, opgevat als een diskwalificatie van het *gedrag* van de gedaagde. Er zijn immers twee redenen om de bezitter van een defecte cirkelmaaier aansprakelijk te houden voor de aangerichte schade. In de eerste plaats, omdat hij iets heeft gedaan of nagelaten dat hij had behoren te laten of te doen (een gedragsnorm), in de tweede plaats, geheel los van de vraag of zijnerzijds van verwijtbaar gedrag sprake is, omdat hij moet instaan voor de schadelijke gevolgen van de onveiligheid van zaken waarvan hij gebruik maakt (een garantienorm). Beide zijn het goede gronden voor aansprakelijkheid die in het nieuwe recht een gelijkwaardige rol naast elkaar verdienen. Naast elkaar en niet doorelkaar. En dat laatste is het geval in het NBW. De gebruiker is aansprakelijk.

tenzij ook indien hij dit gevaar op het tijdstip van het ontstaan ervan zou hebben gekend. Aansprakelijkheid op grond van de vorige afdeling (de onrechtmatige daad) zou hebben ontbroken.

Met deze clausule wordt blijkens de parlementaire geschiedenis beoogd de risico-aansprakelijkheid 'te enten op de regeling betreffende onrechtmatige daad'. Ook in de jongste Memorie van Antwoord wordt het streven de beide aansprakelijkheidsvormen over een leest te slaan, energiek voortgezet.

Daarbij verdient nog aantekening dat Nieuwenhuis meent dat bij bepalingen als de artikelen 6:325 en 6:327 sprake zou zijn van een garantienorm die volgens hem scherp zou moeten worden onderscheiden van een gedragsnorm als waarvan sprake is bij aansprakelijkheid op grond van onrechtmatige daad. Daargelaten of Nieuwenhuis zich met de term garantienorm een aanhanger wil betonen van de door sommigen aan de hand van die term ontwikkelde maar omstreden theorieën omtrent risico-aansprakelijkheid (zie voor een samenvatting A. Tunc, *La responsabilité civile* 1981 nrs. 178 c.v.) ligt een scherpe tegenstelling als door hem geconstrueerd in elk geval noch in het huidige recht, noch in het nieuwe recht aan het onderscheid tussen schuld en risico-aansprakelijkheid ten grondslag. Enerzijds spelen bij de eisen die men in de gegeven omstandigheden aan een zaak mag stellen gedragsnormen als veiligheidsvoorschriften en in het algemeen aan een bezitter of gebruiker van die zaak te stellen zorgvuldigheidsnormen een belangrijke rol. Anderzijds komen in het kader van de onrechtmatigheid bedoeld in art. 6:311 en het huidige artikel 1401 BW geleidelijk de zorgvuldigheidsnormen dichterbij de buurt van garantienormen naai

3 Tweede Kamer 1983/1984 17 541 nr. 4 blz. 10

4 Parl. Gesch. Boek 6 blz. 784

5 De handhaving van de risico-aansprakelijkheid voor bedrijven wordt gemotiveerd met de stelling dat hun activiteiten in beginsel gericht (zijn) op het verkrijgen van profijt (Tweede Kamer 1983/1984 17 541 nr. 4 blz. 10). Als dit bedoeld is als een verwijzing naar de profijttheorie ter verklaring van aansprakelijkheid, dan geeft dit blijk van een wel zeer enge (profijt is winst) opvatting van deze theorie. Gewoonlijk wordt zij immers aldus begrepen dat wie de voordelen heeft ook de nadelen voor zijn rekening moet nemen. In de woorden van Schut: Deze theorie gaat uit van de stelling: wie de lusten heeft moet de lasten dragen. Ze is met name opgesteld om de aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door ondergeschikten, tamme dieren en gebouwen te rechtvaardigen. G. H. A. Schut, *Onrechtmatige Daad*, Studiepocket privaatrecht 1985 blz. 34. Overigens valt toch niet vol te houden dat de activiteiten van de vrije beroepen (artsen, advocaten) uitsluitend zijn ingegeven door de eer waarvoor een honorarium verschuldigd is.

6 Parl. Gesch. boek 6 blz. 784

mate men ze strengert maakt men ze bijv. de norm voor aansprakelijkheid voor wegen aangelegd door
HR 9 januari 1942 NJ 1942, 295

Het soort gevallen als waarvan sprake in het
Feitwerderadeclaratie dat hier wordt aangehaald is bij uitstek geschikt om het verschil in visie bloot te leggen

Groenendijk rijdt 's-avonds in het donker met zijn auto in een gat dat was gegraven ter gelegenheid van onderhoud aan de tramrails. De aanmerker heeft na afloop van de dagelijkse werkzaamheden een afzetting en een verkeersbord met dwangpijl (bord nr. 14 Reglement verkeersregels en verkeerstekens, bijlage II) geplaatst maar het en bord zijn voor het ongeval door derden weggehaald. Is de gemeente 's-Gravenhage aansprakelijk jegens Groenendijk?⁷

Zowel bij schuld-, als bij risico-aansprakelijkheid spelen veiligheidsvoorschriften met betrekking tot een deugdelijke bebakening een rol. Maar die rol behoort sterk te verschillen.

Ten aanzien van schuld-aansprakelijkheid dienen zij als richtsnoer om te bepalen of de Gemeente zich verwijtbaar heeft gedragen (Rechtbank, ja, Hof, neen), bij risico-aansprakelijkheid vormen de gelijke veiligheidsnormen de grondslag voor het oordeel of de weg al dan niet voldeed aan de eisen die men daaraan in de gegeven omstandigheden mocht stellen.

Hierbij mag de vraag of de Gemeente, terzake van de onvoldoende bebakening verwijt treft, geen rol spelen. Voor deze laatste consequentie schrikt het NBW terug. De Gemeente kan aansprakelijkheid ontkomen door te bewijzen dat bord en hek zodanig kort voor het ongeval zijn weggehaald dat de Gemeente ook bij onmiddellijke bekendheid van het daardoor ontstane gevaar de schade niet meer had kunnen voorkomen.

Ik heb hiertegen twee bezwaren, een van praktische aard, een ander van meer principiële snit. Stel, het ongeval vond plaats om 23.20 uur en de Gemeente beschikt over getuigen die verklaren dat bord en hek om 23.00 uur nog aanwezig waren, zodat tussen het tijdstip waarop het gevaar is ontstaan en het ongeval hooguit twintig minuten zijn verlopen. Is de Gemeente dan ontheven van aansprakelijkheid wanneer zij tevens aanvoert dat de berging ruimte waar reserve-verkeersborden en hekken lagen opgeslagen zich zodanig ver van de plaats van het ongeval bevond dat vangend bebakingsmateriaal nooit binnen twintig minuten ter plekke zou kunnen zijn? Of ontkomt de Gemeente met een beroep op de 'tenzij ook indien'-clausule slechts aan aansprakelijkheid als tussen het weghalen van de bebakening door derden en het ongeval ten hoogste een a twee minuten zijn verlopen? Dit op grond van de gedachte dat, in geval van een veronderstelde onmiddellijke bekendheid bij de gemeente, zij ten minste drie minuten nodig zou hebben om met een hypothetische mobiliteit een hypothetische politie-auto naar de plaats van het gevaar te dirigeren 'teneinde aldaar het verkeer te waarschuwen'. Of moet bij toepassing van de 'tenzij ook indien'-clausule niet worden uitgegaan van de hypothetische aanwezigheid van een politie-auto in de nabijheid, maar van de reeel bestaande mogelijkheden tot tijdig waarschuwen zodat een beroep op het niet beschikbaar zijn van surveillance wagens, bijvoorbeeld in verband met dringende taken elders, de Gemeente bevijsd van aansprakelijkheid?⁸

Zelfs al zou men na verloop van tijd een enigszins vaste greep krijgen op deze vragen, dan nog valt niet in te zien waarom het in het kader van risico-aansprakelijkheid verschil zou moeten maken, of tussen het ontstaan van de

gevaarsituatie en het ongeval twintig minuten zijn verlopen (gemeente wel aansprakelijk), dan wel een a twee minuten (gemeente waarschijnlijk niet aansprakelijk). Bij schuld-aansprakelijkheid, waarbij voor zienbaarheid en verijdzaamheid van de schade belangrijke factoren zijn, is dit uiteraard anders. Laat de wegbeheerder die op de hoogte is van een ernstige gevaarsituatie een periode, voldoende voor het treffen van preventieve maatregelen, ongebruikt verstrijken, dan is hij aansprakelijk. Is de tijd tussen het ontstaan van het gevaar en het ongeval zo kort dat hij de schade niet kon vermijden, dan zal deze omstandigheid hem van aansprakelijkheid ontheffen. Dit vloeit rechtstreeks voort uit het uitgangspunt van schuld-aansprakelijkheid: geen aansprakelijkheid voor niet verwijtbare en niet verijdzaam schadeveroorzaking. Deze maatstaven zijn echter, ook in hypothetische gedaante ('tenzij ook indien hij het gevaar op het tijdstip van het ontstaan ervan zou hebben gekend') volkomen misplaatst op het terrein van risico-aansprakelijkheid, een aansprakelijkheidsvorm die zich nu juist hierdoor behoort te kenmerken dat de gebondenheid tot schadevergoeding niet afhankelijk is van de vraag of de gedaagde het gevaar heeft gekend en de schade heeft kunnen vermijden. Voldoet een wegdek met een diep gat dat ten tijde van het ongeval niet was bebakend, aan de eisen die men aan een zodanige weg mag stellen? Is het antwoord nee, dan is de gemeente aansprakelijk. Hoe lang het gat voorafgaande aan het ongeval onbebakend is geweest doet niet ter zake. Vindt men deze aansprakelijkheid te ver gaan, dan late men het recht op dit punt bij het oude (schuld-aansprakelijkheid). Ik zou dat jammer vinden, maar zo slecht is het huidige aansprakelijkheidsrecht nu ook weer niet, en het is in ieder geval doorzichtiger dan de thans voorgestelde regeling in het NBW.

Terug naar de roerende zaken. Als het slachtoffer van het ongeval met de 'espresso'-koffietzetmachine besluit om zowel de producent als de eigenaar van de kledingwinkel aan te spreken, stuit hij op uiteenlopende criteria met betrekking tot het gebrek van het apparaat. Volgens de Richtlijn is een product gebrekkig wanneer het niet de veiligheid biedt die men gerechtigd is te verwachten (art. 6). De producent is echter niet aansprakelijk indien hij bewijst "dat het op grond van de stand van de wetenschappelijke en technische kennis op het tijdstip waarop hij het produkt in het verkeer bracht, onmogelijk was het bestaan van het gebrek te ontdekken" (art. 7, uitsluiting van het zogeheten 'ontwikkelingsrisico'). Overigens ontbreekt in de richtlijn ieder spoor van het streven om met behulp van een 'tenzij ook indien' clausule de produkt-aansprakelijkheid te enten op de regeling van de onrechtmatige daad om aldus te bewerken dat de producent nooit verder aansprakelijk is dan indien hij onrechtmatige daad aangesproken had kunnen worden.⁹ Met betrekking tot de aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken (art. 6:325) moet het gaan om een zaak waarvan bekend is dat zij, zo zij niet voldoet aan de eisen die men in de gegeven omstandigheden aan een zodanige zaak mag stellen, een bijzonder gevaar voor personen en zaken oplevert.¹⁰

Er is alle reden de criteria voor gebrekkigheid in beide

7 Zie Hof 's-Gravenhage 15 mei 1985. *Bouwwrecht* 1985 blz. 871 e.v.

8 Zie over het aantal hypothesen dat men bij toepassing van de 'tenzij ook indien' clausule nodig heeft C. J. J. M. Stolk *Bouwwrecht* 1985 blz. 745 e.v.

9 Een eerder Nederlands ontwerp voor een bepaling over produkt-aansprakelijkheid was uitgerust met de clausule 'als ware het gebrek hem bekend'. Het prototype van de 'tenzij ook indien' formule zie art. 6:313.

regelingen te harmoniseren, althans op elkaar af te stemmen¹⁰. Daarbij verdient de formulering van de Richtlijn (de zaak biedt niet de veiligheid die men mag verwachten) de voorkeur op grond van haar grotere eenvoud en zeggingskracht. Immers, wanneer voldoet een zaak niet aan de eisen? Wanneer is sprake van een *bijzonder* gevaar?

Langs inductieve weg valt uit het illustratiemateriaal dat de Parlementaire Geschiedenis gebruikt (bloempotten, bierflesjes en fietsen) op te maken dat het bij de eisen die men aan de zaak mag stellen gaat om eisen van veiligheid (een fiets waarvan de remmen niet werken) en dat het gevaar bijzonder is indien het voortvloeit uit dat gebrek aan veiligheid (het algemene gevaar dat de berijder van een veilige fiets een verkeersfout maakt en schade veroorzaakt wordt niet bestreken door art. 6:325)¹¹. De formulering van de Richtlijn brengt deze gedachte veel rechtstreeks tot uitdrukking dan de tekst van art. 6:325.

Maar er is nog een ander punt. Het is onredelijk dat, indien de zaak behept is met een gebrek dat reeds aanwezig was toen zij door de producent in het verkeer werd gebracht, uitsluitend de gebruiker, en niet de producent aansprakelijk is. Als de producent aan aansprakelijkheid kan ontkomen door zich te beroepen op de uitsluiting van het ontwikkelingsrisico, dan moet de gebruiker van de zaak eenzelfde verweer worden gegund. De bekendheidsclausule zoals die thans voorkomt in art. 6:325 is daartoe ongeschikt. Zij sluit slechts aansprakelijkheid uit met betrekking tot zaken waarvan het niet bekend is dat hun eventuele gebreken een bijzonder gevaar opleveren. Een tamelijk tadeloze beperking als men gebrekkig opvat als onveilig en 'bijzonder' gevaar als gevaar veroorzaakt door dat gebrek. In ieder geval is de clausule niet toegesneden op de situatie dat de zaak onveilig is doordat daarin — naar achteraf blijkt — onveilig materiaal is verwerkt, terwijl die materiaalkeuze op grond van de wetenschappelijke en technische kennis op het tijdstip waarop de zaak in het verkeer werd gebracht, volstrekt verantwoord leek¹².

Conclusie

Binnen drie jaren moet Nederland legislatieve vorm hebben gegeven aan de Europese Richtlijn over de produktaansprakelijkheid. Deze regeling zal een a twee jaar later dan afdeling 6:33 deel uitmaken van het alsdan in te voeren NBW.

Het is van het grootste belang dat deze periode tevens wordt gebruikt om te komen tot een goede, onderlinge

afstemming van de produktaansprakelijkheid (6:33) en de aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken (6:325).

Drie vragen zijn daarbij aan de orde.

1 Met verwijzing naar het ontbreken van een wettelijke regeling van de produktaansprakelijkheid zijn op de valreep particulariseren, vrije beroepen en overheid ontheven van risico-aansprakelijkheid voor hun gebrekkige zaken. Moet dat, gezien de gewijzigde omstandigheden, zo blijven?

2 Dienen de regelingen ter zake van de aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken (6:325) en voor gebrekkige produkten (6:33) met behulp van een 'tenzij ook indien'-clausule te worden 'geent' op de regeling van de onrechtmatige daad? Beide, geen van beide, of slechts de aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken en niet de produktaansprakelijkheid?

3 Moet ten aanzien van gebreken die reeds bestonden toen de zaak door de producent in het verkeer werd gebracht, degeen die wordt aangesproken op grond van art. 6:325 (gebrekkige zaken) zich op gelijke wijze als de producent kunnen beroepen op niet-aansprakelijkheid voor het ontwikkelingsrisico?

Zelf koester ik — uitgesproken — opvattingen over de antwoorden. Maar ook al worden deze niet gedeeld, dan zal men moeten erkennen dat in ieder geval de vragen onder ogen dienen te worden gezien.

10 Deze reden is vooral gelegen op het terrein van de onderlinge verhaalsrechten van producent en degeen die aansprakelijk is op grond van art. 6:325. Zie Tweede Kamer 1983-1984, 17541 nr. 4 blz. 10. Er bestaat bezwaar tegen om een aansprakelijkheid voor gebreken van roerende zaken op te leggen op de enkele grond dat men bezitter van de zaak is, ook wanneer het gebrek kennelijk is ontstaan tijdens het productieproces, maar zonder dat dit tot aansprakelijkheid van de producent leidt of op deze krachtens artikel 6:198 jo artikel 6:196 verhaal kan worden genomen.

11 Parl. Gesch. Boek 6 blz. 743.

12 Men zou kunnen menen dat in dit geval ook op grond van art. 6:325 aansprakelijkheid ontbreekt omdat niet gezegd kan worden dat de zaak niet voldoet aan de eisen die men in de gegeven omstandigheden aan een zodanige zaak mag stellen. De verwijzing naar de gegeven omstandigheden leidt tot veel onzekerheid (zie voor een illustratie de gedachtenwisseling tussen Pels Rijcken en Stolker in *Bouwrecht* 1985 blz. 281 e.v. 745 e.v.). Mij lijkt een zodanige hantering van de clausulering in de gegeven omstandigheden op gespannen voet te staan met het uitgangspunt dat bij toepassing van art. 6:325 het verweer van onbekendheid met het betreffende gebrek c.q. het daardoor veroorzaakte gevaar niet wordt aanvaard. (Tweede Kamer 1984-1985, 17541 nr. 8 blz. 55). In ieder geval is duidelijkheid op dit punt gewenst.

Reactie op het artikel

'Ook BV's moeten hun jaarrekening publiceren!'

van prof. mr. P. van Schilfgaarde, WPNR 5657 (1985)

Mevr. mr. A.A. de Jong

In het artikel van prof. mr. P. van Schilfgaarde, 'Ook BV's moeten hun jaarrekening publiceren' in WPNR 5657, pag. 669 staan een aantal zaken onjuist geformuleerd. Mijns inziens met name omdat het 'opmaken' en 'vaststellen' van een jaarrekening werd verward. De rechtspersoon is ex art. 394, lid 1-2 BW verplicht tot

openbaarmaking van de jaarrekening, dit dient te gebeuren binnen 8 dagen na de vaststelling, (en niet binnen 2 maanden na de vaststelling).

* Advocate te Amsterdam.